

Aforismes sobre la ruda i les seves virtuts

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Castellbell i el Vilar
Alçada: 150

Coordenades:

Latitud: 41.64025
Longitud: 1.86168
UTM Est (X): 405197
UTM Nord (Y): 4610461

Classificació

Número de fitxa 08053 - 667
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Tradició oral
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dg., 11/06/2017 - 02:00

Descripció

Entrevistant a persones del municipi per temes diversos ha sortit a la llum algun aforisme relacionat amb la ruda com ara "Qui té ruda Déu l'ajuda" o "Qui té ruda al balcó no hi entra doctor", que ens parlen de les

virtuts medicinals de la planta. Una variant la trobem en Cels Gomis (1983) quan recull "On hi ha ruda, Déu hi ajuda". Els nostres informants d'aquest tema han estat la Maria Prat i en Joan Valls.

La Maria a més, ens explicava que posava un brot de ruda sota el coixí quan la seva filla estava neguitosa i li costava dormir. La seva mare en feia servir molta. Creix al solell del Castell.

Observacions:

Entenem que hi ha aforismes estesos i compartits per tota la geografia catalana. Però no a tot arreu es diu exactament el mateix. D'aquí la importància del treball de camp, en aquest cas en etnobotànica.

Cels Gomis va fer un magnífic treball de recopilació, però impossible arribar arreu. Per aquest motiu creiem fonamental que tots plegats aportem el granet de sorra quan realitzem treball de camp.

Història

La ruda (*Ruta graveolens*) és una planta vivaç, amb la fulla d'un verd grisenc i la flor groga que acostuma a fer 1 metre d'alçada. Es pot podar deixant-la a uns quinze centímetres de la soca perquè torni a rebrotar amb força.

Està considerada com a planta medicinal; d'aquí la dita "qui té ruda Déu l'ajuda". Però cal saber-la manipular degut a la seva toxicitat.

Es reconeix per la fortor i n'hi ha varis tipus, de les quals les més conegudes són la Ruta montana o de bosc i la Ruta angustifolia, o de fulla estreta. És una planta molt coneguda a les cases de pagès que l'empren un cop florida i tallada com a insecticida o repelent natural, penjat de cap per avall. Però també se'n pot trobar de plantada als horts per foragitar els insectes i al costat de la porta, arran de terra o en testos com a protector de la casa. A la cuina és molt coneguda com a espècia, i com aroma de la "grappa" italiana. A Etiòpia s'utilitza com a potenciador del cafè.

La ruda, també es pot emprar com l'ortiga, recol·lectant un grapat de fulles (al matí o al vespre) i posant-les a macerar en un contenidor d'aigua, ben tapat. Després d'una quinzena de dies, es pot emprar filtrant-lo prèviament per sulfatar l'hort com a repulsiu.

Bibliografia

GOMIS i MESTRE, Cels (1983). Dites i tradicions populars referents a les plantes. Segona edició ampliada i modificada de la Botànica Popular de l'any 1891. Barcelona: Ed. Montblanc-Martin. Centre Excursionista de Catalunya.